

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

นายสมบัติ ตงเต้า^๑ นายเทิดพงศ์ สุทธิอาภาพงศ์ นายพิศาล หรินทรานนท์
น.ส.มาลัยพร เชื้อบัณฑิต^๒ นายประจักษ์ จันทเลิศ^๓
นายโอภาส จันทสุข นายสุวิทย์ ชัยเกียรติยศ^๓

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สถาบันวิจัยพืชสวน สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖

บทคัดย่อ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือโครงการ อพ.สธ. เป็นหนึ่งในโครงการพิเศษในเขตภาคตะวันออก ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารโครงการพิเศษภาคตะวันออก สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ มีศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการหลัก โครงการ อพ.สธ. เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินงาน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๒ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี รับผิดชอบพระราชดำริเฉพาะกิจกรรมที่ ๑ และ ๓ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปกป้องรักษาพันธุกรรมพืช ได้แก่ หวาย สีส้ม มะไฟป่า หย่องระกำ สารอง เป็นต้น รวม ๕๐ ไร่ การปลูกอนุรักษ์พันธุกรรมไม้ผล ได้แก่ พืชทุเรียน และพืชในกลุ่ม Garcinia จำนวน ๕ ไร่ และการปลูกอนุรักษ์ไม้ผลที่เก็บรวบรวมในช่วงเกิดปัญหาวิกฤตน้ำท่วม ปี ๒๕๓๘ เช่น มะม่วง ชมพู่มะเฟือง รวม ๕ ไร่ เนื่องจากทุเรียนที่ศูนย์ฯ ปลูกอนุรักษ์ไว้ เป็นไม้ผลเศรษฐกิจ และมีความหลากหลายทางพันธุกรรมกว่า ๑๐๐ พันธุ์/สายพันธุ์ ประกอบกับ ศูนย์ฯ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลและมีการใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพันธุ์มาระยะหนึ่งแล้ว สามารถที่จะนำผลทุเรียนสายพันธุ์ต่างๆ ที่เหลือจากการเก็บข้อมูลมาใช้ ประชาสัมพันธ์เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์ฯ จึงได้บรรจุกิจกรรมที่ ๘ หรือกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพิ่มเติมเข้าไปในส่วนของกิจกรรมที่ศูนย์ฯ รับผิดชอบอยู่เดิม โดยเปิดให้มีการชิมผลทุเรียน เปิดชมและอนุรักษ์ และจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ปัจจุบันมีการชิมทุเรียน ๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมชิม ๔๒๓ คน และได้อบรมค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์แล้ว ๔ รุ่น และสืบเนื่องจากปัญหาอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ซึ่งทำให้ทุเรียนจังหวัดจันทบุรีตายกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ที่ผ่านมานี้ เนื่องจากทุเรียนเป็นพืชที่อยู่ในเป้าหมายโครงการ อพ.สธ. ที่ศูนย์ฯ รับผิดชอบในปีนี้ ศูนย์ฯ โดยมีการส่งเสริมเพิ่มเติมได้ร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี เข้าไปร่วมเก็บกู้พันธุ์ทุเรียนก่อนน้ำท่วมใหญ่ในวันที่ ๑๕-๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ สามารถรักษาพันธุ์ทุเรียนของเกษตรกรในพื้นที่ไม่ให้

^๑ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ต.ตะปอน อ.ขลุง จ.จันทบุรี

^๒ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ ต.พลับ อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี

^๓ สถาบันวิจัยพืชสวน จตุจักร กรุงเทพมหานคร

สูญพันธุ์ รวม ๑๖ พันธุ์ และศูนย์ฯ ได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนที่รวบรวมไว้ภายใต้โครงการ อพ.สธ. ส่งคืนให้แก่เกษตรกรชาวสวนนนทบุรี จำนวน ๒๕,๐๐๐ ต้น ซึ่งในการนี้ ทุเรียนที่ศูนย์ฯ ผลิตได้ในรุ่นแรก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชทานให้กับเกษตรกรด้วยพระองค์เองในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ วังสวนปทุมที่ผ่านมาและขณะนี้ มีแผนส่งมอบต้นพันธุ์ที่เหลือจนครบตามเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการ อพ.สธ. ที่ศูนย์ฯ รับผิดชอบ จึงตอบสนองพระราชดำริของทั้งสองพระองค์อย่างแท้จริง และบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการอย่างครบถ้วน

คำนำ

ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นทรัพย์สิน และสมบัติทางธรรมชาติด้านพันธุกรรมที่มีคุณค่าของชุมชนและมนุษยชาติ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อผู้คนทั้งในด้านของอาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า วัสดุในการก่อสร้าง รายได้ ประเพณีทางสังคม และวัฒนธรรม และ ความเชื่อมโยงทางระบบนิเวศ เช่นการผสมเกสร การปรับปรุงดินและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกลไกของการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่งรวมถึงบทบาทศัตรูธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระดับไร่นา

หลายประเทศได้กำหนดพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงและพื้นที่ที่วิกฤตเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนรับทราบปัญหาและระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานต่อ โดยในปี ๒๕๓๕ มีพระราชดำริให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และสร้างธนาคารพืชพร้อมสำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ และสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้ร่วมสนองพระราชดำริภายใต้โครงการ อพ.สธ. ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา โดยดำเนินการปกป้องรักษา และปลูกอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพื้นที่ของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี รวม ๗๐ ไร่ พืชสำคัญที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ปกป้องรักษาและปลูกอนุรักษ์ ได้แก่ ทุเรียน พืชตระกูล Garcinia มะม่วง ใฝ่สีละมั้น เป็นต้น เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หลักที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีดำเนินงาน จะเน้นอนุรักษ์และปกป้องรักษาพันธุกรรมพืชเป้าหมาย ไม่ให้สูญพันธุ์ โดยจะมีการเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเจริญเติบโต ลักษณะประจำพันธุ์ และการให้ผลผลิต ฯลฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน รองรับการใช้ประโยชน์ในอนาคต ทั้งนี้ จากการทำงานที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ได้ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนในการปรับปรุงพันธุ์ เพื่อสร้างลูกผสมพันธุ์ใหม่มากกว่า ๑๐ ปีแล้ว ในขณะที่เป้าหมายการใช้ประโยชน์กรณีการอนุรักษ์ป้องกันการสูญพันธุ์อันเนื่องมาจากเกิดภาวะวิกฤตต่าง ๆ เนื่องจากประเทศไทยไม่ค่อยพบสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดวิกฤตดังกล่าวมาก่อนได้บ่อยนัก จะเห็นได้ว่าตลอด ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่พบปัญหาดังกล่าว จนกระทั่งในปี ๒๕๕๔ ภาวะวิกฤตของสภาวะอากาศอันเนื่องมาจากสภาวะโลกร้อน มีผลทำให้ประเทศไทยเกิดภาวะน้ำท่วมใหญ่ และมีผลทำ

ให้ทุเรียนที่ปลูกอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ได้รับผลกระทบตายลงกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ เนื่องจากศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้รวบรวมพันธุ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรีมาปลูกรวบรวมในพื้นที่ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ภายใต้โครงการ อพ.สธ. ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๘ ที่ผ่านมากว่า ๖๐ พันธุ์ แปลงรวบรวมพันธุ์ทุเรียนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีดำเนินการปลูกอนุรักษ์ภายใต้โครงการ อพ.สธ. ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชดำริให้ดำเนินงาน และกรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีได้รับสนองพระราชดำริมากกว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา จึงได้มีโอกาสที่จะตอบสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์พันธุกรรมของพระองค์ท่านได้อย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยศูนย์ฯ ได้มีการขยายพันธุ์ต้นทุเรียนจังหวัดนนทบุรี ที่รวบรวมภายใต้โครงการ อพ.สธ. และนำต้นพันธุ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรีกลับคืนถิ่น สามารถทำให้ทุเรียนของจังหวัดนนทบุรีไม่สูญพันธุ์ อันเนื่องมาจากอุทกภัยที่ผ่านมาได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่ออนุรักษ์พัฒนาและเสริมศักยภาพฐานข้อมูลด้านพืช และเป็นแหล่งพันธุ์พืชทดแทนหากเกิดสภาวะวิกฤต
๒. เพื่อต่อยอดและใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชในด้านปรับปรุงพันธุ์ ตลอดจนตรวจสอบพันธุกรรม
๓. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดงานอนุรักษ์ครบวงจร สร้างจิตสำนึกให้ประชากรตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความรักความหวงแหนและเกิดเครือข่ายนักอนุรักษ์ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร

ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน

ในการดำเนินงานตามโครงการ อพ.สธ. ของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี มีกิจกรรมหลักที่ปฏิบัติประจำรวม ๓ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช (กิจกรรมที่ ๑) กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช (กิจกรรมที่ ๓) และกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช (กิจกรรมที่ ๘) และเนื่องจากปัญหาอุทกภัยมีกิจกรรมเร่งด่วนเสริมพิเศษ รวม ๔ กิจกรรม มีขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน ดังนี้

๑. กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช

เนื่องจากเป็นกิจกรรมปกป้องพืชพันธุ์ไม้ดั้งเดิมในเขตพื้นที่ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีกัน หรือสวนพื้นที่ไว้เป็นป่าอนุรักษ์ จำนวน ๕๐ ไร่ เพื่ออนุรักษ์ไม้ดั้งเดิมที่พบในพื้นที่ ได้แก่ ไม้ หวาย สีส้ม และพืชใต้ร่มเงา เช่น เร่ว กระวาน ขมิ้นชัน ไพล เป็นต้น ดังนั้น การดำเนินงานในกิจกรรมนี้จะเป็นการดูแลการปลูกซ่อมและดูแลรักษาพืชที่อนุรักษ์ ตลอดแนวเส้นทางเดินเท้าในพื้นที่

๒. กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช

กิจกรรมนี้มีแปลงอนุรักษ์ที่ศูนย์ฯ เก็บรวบรวมพืชมาปลูกรักษาไว้ จำนวน ๓ แปลง พื้นที่ ๒๐ ไร่ ได้แก่ แปลงอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียน ๑๐๑ พันธุ์/สายพันธุ์ พื้นที่ ๑๐ ไร่ แปลงอนุรักษ์พืชสกุล Garcinia และพืชหายาก พื้นที่ ๕ ไร่ และแปลงอนุรักษ์พันธุ์พืชที่เก็บรวบรวมจากพื้นที่น้ำท่วมในเขตปริมณฑล พื้นที่ ๕ ไร่ การดำเนินงาน

ภายใต้กิจกรรมนี้ ได้แก่ การดูแลรักษา การเก็บรวบรวมข้อมูลการเจริญเติบโตโดยใช้วิธีวัดขนาดรอบโคนต้น (gird) ที่ระดับ ๓๐ ซม. จากพื้นดิน และการเก็บข้อมูลคุณภาพผลผลิต โดยจะดำเนินการเฉพาะทุเรียน ได้แก่ ขนาดผล สีเนื้อ ความหวาน ฯลฯ

๓. กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ได้เพิ่มเติมการปฏิบัติงานจากเดิมที่เคยดำเนินงานเพียงแค่ ๒ กิจกรรม เนื่องจาก ทุเรียนที่อนุรักษ์ไว้มีข้อมูลค่อนข้างพร้อม และออกดอกติดผลทุกปี ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีจึงมีแนวคิดที่จะใช้ประโยชน์จากแปลงอนุรักษ์ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กิจกรรมมีดังนี้

๓.๑ การฝึกอบรมหลักสูตร “ค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์” เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยมีหัวข้อความรู้และกิจกรรม ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช, ความหลากหลายของสายพันธุ์ทุเรียนโบราณและหายากผ่านเกมส์ค้นหาพันธุ์ทุเรียน ๕๐๔ สายพันธุ์ พร้อมข้อควรรู้เรื่องงานอนุรักษ์ฯ, การขยายพันธุ์พืชทุเรียนด้วยวิธีการเสียบยอด และฝึกปฏิบัติจริง, บรรยายผลกระทบสถานะโลกร้อนกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช, กิจกรรมสั้นทางการต่างๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออก กล่าวพูดกล้าทำ

๓.๒ การจัดมหกรรมการชิมทุเรียน เนื่องจากในแต่ละปีจะมีทุเรียนบางส่วนที่เหลือจากการวิเคราะห์ข้อมูล ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีจึงเปิดให้มีการชิมทุเรียนขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เผยแพร่โครงการ อพ.สธ. และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ โดยจะเปิดให้มีการชิมทุเรียนในช่วงวันหยุดราชการเสาร์-อาทิตย์ โดยมีช่วงเวลาการชิมประมาณ ๔-๖ ครั้ง ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม หรือประมาณเดือนครึ่งในการชิมทุเรียน จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านการอนุรักษ์พันธุ์ ความหลากหลายของพันธุ์ และมีการสอบถามความคิดเห็นในด้านคุณภาพของทุเรียนแต่ละพันธุ์

๓.๓ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นวิทยากร และการจัดนิทรรศการ ตามข้อร้องขอของแต่ละหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ

๔. กิจกรรมเสริมพิเศษสืบเนื่องจากปัญหาอุปสรรคอุทกภัยจังหวัดนนทบุรี

สืบเนื่องจากปัญหาน้ำท่วมใหญ่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีผลกระทบต่อการปลูกทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นแหล่งพันธุกรรมทุเรียนที่สำคัญของประเทศไทย ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีได้เข้าไปดำเนินงานในพื้นที่ ดังนี้

๔.๑ การเก็บกู้พันธุ์ทุเรียนก่อนน้ำท่วม เข้าไปเก็บยอดพันธุ์ในพื้นที่ก่อนน้ำท่วม และนำยอดพันธุ์มาขยายพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ดูแลรักษาจนต้นโตพร้อมปลูก ก่อนวางแผนส่งมอบ

๔.๒ การขยายพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีคืนถิ่น เป็นโครงการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนคืนถิ่นให้กับจังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๕,๐๐๐ ต้น

๔.๓ การฝึกอบรมการขยายพันธุ์ทุเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการร้องขอของเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี โดยศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้รับการประสานงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง และผู้อำนวยการโรงเรียนบางอ้อยช้าง ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยโครงการ อพ.สธ. ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีให้ศูนย์ฯ เข้าไปอบรม โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรสามารถที่จะเปลี่ยนยอดพันธุ์และเก็บอนุรักษ์พันธุ์ด้วยตนเอง

๔.๔ การฝึกอบรม “ค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์” เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนบางอ้อยช้าง ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี สนใจและร้องขอให้ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ช่วยดำเนินการฝึกอบรมให้กับนักเรียนได้มีจิตอนุรักษ์ และเห็นคุณค่าของพันธุ์ทุเรียน

เวลาและสถานที่ดำเนินการ

ดำเนินงานระหว่างตุลาคม ๒๕๕๔ – กันยายน ๒๕๕๕ โดยดำเนินงานในพื้นที่ ดังนี้

๑. แปลงอนุรักษ์พืชพันธุ์ไม้ดั้งเดิมดำเนินงาน ณ พื้นที่ปฏิบัติงานห้วยสะพานหิน ต.บ่อเวฬุ อ.ขลุง จ.จันทบุรี
๒. แปลงอนุรักษ์พันธุ์พืชจากพื้นที่น้ำท่วมในเขตปริมณฑล ดำเนินงาน ณ พื้นที่ปฏิบัติงานทุ่งเพล ต.ฉมัน อ.มะขาม จ.จันทบุรี
๓. แปลงอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนและแปลงอนุรักษ์พืชสกุล *Garcinia* และไม้ผลหายาก ดำเนินการ ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ต.ตะปอน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
๔. การเก็บกักยอดพันธุ์ทุเรียนแปลงเกษตรกร จ.นนทบุรี และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี
๕. การขยายพันธุ์ทุเรียนคืนถิ่น ดำเนินการ ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี
๖. การฝึกอบรมขยายพันธุ์พืช ดำเนินการ ณ โรงเรียนบางอ้อยช้าง ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี
๗. การฝึกอบรมการสร้างจิตสำนึกค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์ ดำเนินการ ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ผลและวิจารณ์ผลการดำเนินงาน

๑. กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช

เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นการปกป้องรักษาพื้นที่เป็นหลัก ดังนั้นในการดำเนินงานโดยทั่วไปได้ทำการปลูกซ่อมแซม และเสริมพืชที่อยู่ได้ร่มเงาเป็นหลัก ได้แก่ กล้วย กล้วย กล้วย และขมิ้นชัน สำหรับในส่วนของไม้ผลอนุรักษ์ขนาดใหญ่ ได้จัดทำโคนต้นทั้งพืชขนาดใหญ่ และพืชได้ร่มเงา ในส่วนบริเวณเส้นทางเดินเท้าทุกชนิดเพื่อใช้เป็นเส้นทางเดินสำรวจและดูแลรักษาให้สะดวกยิ่งขึ้น

๒. แปลงรวบรวมพันธุ์ทุเรียน

๒.๑ แปลงรวบรวมพันธุ์ทุเรียน

๒.๑.๑ การจัดการดูแลรักษา ทำการดูแลรักษาโดยทั่วไป ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง เก็บเกี่ยวผลผลิตและฟื้นฟูต้นทุเรียนโดยการใส่ปุ๋ย สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยคอก และใช้ปุ๋ยเกล็ด สูตร ๓๐-๒๐-๑๐ ผสมแมกนีเซียม พลอริเจน โปรวาโด และเบนท็อก พร้อมทั้งรักษาต้นทุเรียนที่เป็นโรคแสดงอาการของโรครากเน่าโคนเน่า โดยใช้เม

ทาแลกเปลี่ยนสมปุนแดงทาบบริเวณแผลที่แสดงอาการของโรค นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการซ่อมแซมป้ายข้อมูลประจำพันธุ์ทุเรียนโบราณที่ชำรุด จำนวน ๕๗ ป้าย และจัดทำป้ายประจำแปลงถาวรชุดใหม่ให้ได้มาตรฐาน จำนวน ๑ ป้าย

๒.๑.๒ การเจริญเติบโต ได้ทำการวัดการเจริญเติบโต และเก็บข้อมูลคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลการเจริญเติบโตทุกพันธุ์ รวม ๑๐๑ พันธุ์/สายพันธุ์ และเก็บวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพเฉพาะต้นที่ออกดอกติดผล จำนวน ๔๖ พันธุ์ ผลการดำเนินงานพบว่า ต้นทุเรียนที่ปลูกรวบรวมในแปลง จำนวน ๓๑๗ ต้น มีค่าเฉลี่ย ความสูงเท่ากับ ๖.๔ เมตร ขนาดลำต้นมีเส้นรอบวงเท่ากับ ๙๒.๒๙ เซนติเมตร ซึ่งต้นที่สูงที่สุดคือทุเรียนนก สูง ๓๐ เมตร เส้นรอบวง ๔๒๘ เซนติเมตร เนื่องจากเป็นทุเรียนป่าหรือพื้นเมือง ในส่วนทุเรียนบ้านหรือทุเรียนปลูกพันธุ์เมล็ดลับแลมีการเจริญเติบโตทั้งด้านความสูงและขนาดรอบโคน ต้นสูงสุดเท่ากับ ๘.๗ เมตร และ ๘.๙ เมตร ตามลำดับ พันธุ์อียู แม้จะมีความสูงไม่มากกว่าเมล็ดลับแล และช้ากว่าเท่ากับ ๘.๓ เมตร แต่มีการเจริญเติบโตในส่วนของเส้นรอบโคนต้น สูงสุดเท่ากับ ๑๘๑ เซนติเมตร ส่วนพันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตต่ำที่สุด ได้แก่ พันธุ์กบขายน้ำ และในส่วนของ การเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพผลผลิตจำนวน ๔๖ พันธุ์ นั้นพบว่า ๑) สีของเนื้อทุเรียนลักษณะสีขาวมีจำนวน ๑ พันธุ์ สีเหลือง ๒๗ พันธุ์ สีเหลืองอ่อน ๑๐ พันธุ์ และสีเหลืองส้ม ๘ พันธุ์ ๒) รสชาติความหวานพบว่าทุเรียนรสชาติ หวานมากจำนวน ๑๑ พันธุ์ รสชาติมันมาก ๑๐ พันธุ์ และรสชาติความขมมาก ๓ พันธุ์ ๓) ลักษณะเนื้อละเอียด พบว่า เนื้อละเอียดมากจำนวน ๑๒ พันธุ์และละเอียด มากที่สุด ๑ พันธุ์ ๔) ลักษณะกลิ่น พบว่าทุเรียนกลิ่นฉุน จำนวน ๗ พันธุ์ และกลิ่นอ่อน ๒๑ พันธุ์ (ตารางที่ ๑-๒) ข้อมูลในด้านการเจริญเติบโตและคุณภาพในปี ๒๕๕๕ ใกล้เคียงกับปี ๒๕๕๔ เช่นเดียวกัน

๒.๒ แปลงอนุรักษ์พืชสกุล *Garcinia*

๒.๒.๑ การจัดการดูแลรักษา ทำการตัดแต่งกิ่ง หรือการเก็บเกี่ยว และใส่ปุ๋ยบำรุงต้น โดยใช้ปุ๋ยเคมี ทางดินสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยทางใบสูตร ๓๐-๒๐-๑๐ ผสมแมกนีเซียม และฟอสฟอรัส โดยมีการใช้ปุ๋ยคอก บำรุงดิน อัตรา ๒ กระสอบ/ต้น นอกจากนี้ยังได้มีการซ่อมแซมป้ายข้อมูลประจำต้น จำนวน ๒๐ ป้าย

๒.๒.๒ การเจริญเติบโต ดำเนินการวัดการเจริญเติบโตจากเส้นรอบโคนต้นไม้ผลที่ปลูกรวบรวมทุก ชนิด ผลการดำเนินงานพบว่า การเจริญเติบโตพืชสกุลกาซีเนียและพันธุ์ที่สำคัญ จำนวน ๑๓ ชนิดพันธุ์ ๑๗๕ ต้น มีค่าเฉลี่ยความสูงความสูงเท่ากับ ๑๐.๙๒ เมตร ขนาดลำต้นมีเส้นรอบวงเท่ากับ ๗๓.๗๗ เซนติเมตร ซึ่งต้นที่สูงที่สุดคือกระท้อนป่า สูง ๒๐ เมตร เส้นรอบวง ๑๔๐ เซนติเมตร และต้นที่ต่ำที่สุด คือ ตะลิงปิง สูง ๔ เมตร เส้นรอบวง ๔๘ เซนติเมตร (ตารางที่ ๓)

๒.๓ แปลงอนุรักษ์พันธุ์พืชจากพื้นที่น้ำท่วม

๒.๓.๑ การจัดการดูแลรักษา ทำการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยวและใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้น อัตรา ๒ กระสอบ/ต้น และใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ พร้อมทั้งปุ๋ยเคมีเสริมทางใบ สูตร ๓๐-๒๐-๑๐ ผสม แมกนีเซียม และฟอสฟอรัส

๒.๓.๒ การเจริญเติบโต ดำเนินการวัดการเจริญเติบโต โดยวัดจากเส้นรอบโคนต้นไม้ผลที่ปลูก รวบรวมทุกชนิด ผลการดำเนินงานพบว่า การเจริญเติบโตพันธุ์พืชจากพื้นที่น้ำท่วมในเขตปริมณฑล จำนวน ๗ พันธุ์ ๘๐ ต้น มีค่าเฉลี่ยความสูงความสูงเท่ากับ ๕.๘ เมตร ขนาดลำต้นมีเส้นรอบวงเท่ากับ ๖๒.๒๙ เซนติเมตร ซึ่ง

ต้นที่สูงที่สุดคือ กระท้อน สูง ๘.๔ เมตร เส้นรอบวง ๑๑๕ เซนติเมตร และต้นที่ต่ำที่สุด คือ มะเฟืองสูง ๔.๖ เมตร เส้นรอบวง ๔๙ เซนติเมตร (ตารางที่ ๔)

๓. กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

๓.๑ การฝึกอบรม

๓.๑.๑ ดำเนินการฝึกอบรมให้กับเยาวชนเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๕๕ รวม ๕ ครั้ง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลาย มาจากโรงเรียนต่าง ๆ ดังนี้ โรงเรียนมะขามสรรเสริญ, โรงเรียนบ้านตรอกนอง และโรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก รวมนักเรียนที่เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น ๒๐๙ คน

ผลการฝึกอบรมในภาพรวมพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการอบรมมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับวิทยากร และผู้ร่วมอบรมด้วยกันอย่างดี

๓.๒ การจัดงานมหกรรมชิมทุเรียน

ได้จัดงานชิมทุเรียน ณ จังหวัดจันทบุรี จำนวน ๒ ครั้ง ณ บริเวณงานทุเรียนโลก จังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่วันที่ ๔ - ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ พันธุ์ มีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ทุเรียนโบราณ และร่วมชิมรสชาติทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะพันธุ์แตกต่างกันไป จำนวน ๓๗๓ คน และวันที่ ๑๙-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐- ๑๒.๐๐ น. ณ อาคารท่องเที่ยว ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี อ.ขลุง จ.จันทบุรี ซึ่งกำหนดจัดให้มีการชิมทุเรียนโบราณ ๑๗ พันธุ์ และมีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๕๐ คน

๓.๓ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลในด้านอื่น ๆ

๓.๓.๑ การเป็นวิทยากร

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ศูนย์ฯ ได้จัดวิทยากรบรรยายให้กับคณะผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานโครงการ อพ.สธ. โดยเฉพาะแปลงอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนรวม ๑๐ คณะ ๑๓ ครั้ง รวมผู้สนใจดูงานจำนวน ๗๕๕ คน

๓.๓.๒ การผลิตสื่อ/สื่อทัศนูปกรณ์

ได้มีการจัดทำเอกสารการขยายพันธุ์พืชโดยไม่ใช้เพศ การตอน การทาบกิ่ง การติดตา การเสียบยอด และการปักชำ รวม ๒๐๐ ฉบับ และได้จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานโครงการกวีภักดิ์ทุเรียน นำทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ บรมราชกุมารี และได้เผยแพร่ในงานพืชสวนโลกรวม ๑๐๐ ชุด

๓.๓.๓ การจัดนิทรรศการ

๑) ร่วมจัดนิทรรศการงานประชุมวิชาการสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตรประจำปี ๒๕๕๕ ณ โรงแรมหินสวนน้ำใส จ.ระยอง โดยวิธีการนำเสนอทั้งรูปแบบโปสเตอร์และวีดิทัศน์เรื่อง กิจกรรมในงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ (อพ.สธ.) วันที่ ๒๕-๒๖ มิ.ย. ๒๕๕๕

๒) ร่วมจัดนิทรรศการในงานมหกรรมพืชสวนโลกเฉลิมพระเกียรติระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔-มีนาคม ๒๕๕๕ ภายใต้วางข้อทุเรียนเมืองนนท์จะไม่สูญพันธุ์ อันเนื่องมาจากอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่มีผู้สนใจเข้าชมจำนวนมาก

๓) จัดกิจกรรมนิทรรศการและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ งานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ พืชสกุลทุเรียน มหกรรมชิมผลไม้ “มหัศจรรย์พันธุ์ทุเรียนโบราณและหายาก” ณ บริเวณงานทุเรียนโลก จังหวัดจันทบุรีตั้งแต่วันที่ ๔-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ และวันที่ ๑๙-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ อาคารท่องเที่ยว ศูนย์วิจัยพืชสวน จันทบุรี อ.ขลุง จ.จันทบุรี ในช่วงการชิมทุเรียนโบราณ

๔. กิจกรรมเสริมพิเศษสืบเนื่องจากปัญหาอุปสรรคอุทกภัยจังหวัดนันทบุรี

๔.๑ การเก็บกัญพันธุ์ทุเรียนก่อนน้ำท่วม

การเก็บกัญยอดพันธุ์ทุเรียนก่อนเกิดภัยธรรมชาติครั้งร้ายแรงน้ำท่วมใหญ่สวนทุเรียนเมืองนนท์ เมื่อวันที่ ๑๕-๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ สามารถรักษาพันธุ์ไว้ได้ ๑๖ พันธุ์ (๓๕๐ ยอด) ได้แก่พันธุ์ สวาน้อย, กบตาเต่า, กบก้านเหลือง, แดงรัศมี, แดงรัศมี, กบหัวสิงห์, ลวงทางสิงห์, กระเทยเนื้อเหลือง, กบพวง, กบสีนวล, กบจำปา, กบตาหมอย, กำป็นเจ้ากรม, เจ้าเงาะ และกระดุมสีนาค พันธุ์ทุเรียนทั้ง ๑๖ พันธุ์ได้ส่งมอบให้เกษตรกรแล้วและส่วนหนึ่งได้เก็บอนุรักษ์ที่ศูนย์ฯ เพิ่มเติม

๔.๒ การผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนนันทบุรีคืนถิ่น

๑) ผลิตพันธุ์ทุเรียนโบราณส่งโครงการกวีภักตสวนไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบปัญหาอุทกภัยจังหวัดนันทบุรี เพื่อส่งต่อไปกับเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบน้ำท่วม ๙๑๓ ราย จำนวน ๒๕,๐๐๐ ต้น จำนวนพันธุ์ ๕๐ พันธุ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดูแลรักษาอนุบาลต้นกล้าและวางแผนส่งมอบ ทั้งนี้กล้าทุเรียนบางส่วนในรุ่นแรกจำนวน ๕๕๒ ต้น ๒๓ สายพันธุ์ ได้ส่งมอบให้เกษตรกรผ่านพิธีการพระราชทานพันธุ์ทุเรียนโบราณให้แก่เกษตรกรจำนวน ๓๐๐ ราย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๕ (ตารางที่ ๕)

๒) ผลิตพันธุ์ทุเรียนโบราณส่งพระตำหนักบ้านสวนปทุม จังหวัดปทุมธานี เพื่อปลูกแปลง เมื่อวันที ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๕๖ ต้น ๒๕ พันธุ์ และเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๑๐๘ ต้น ๕๔ พันธุ์ (ตารางที่ ๖-๗)

๔.๓ การฝึกอบรมการขยายพันธุ์ทุเรียน

ศูนย์ฯ ได้รับการร้องขอจากเกษตรกรจังหวัดนันทบุรีให้จัดฝึกอบรมการขยายพันธุ์ทุเรียน โดยได้ดำเนินการในวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นันทบุรี กิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติการเสียบยอดภายใต้หลักสูตรดังกล่าวผู้เข้ารับการอบรมทั้งชาวสวนและเด็กนักเรียนสนใจอย่างมาก รวมจำนวนยอดที่เสียบและเก็บรักษาในกระโจมพลาสติกรวม ๑๖๐ ยอด (๑๖๐ ต้น) ซึ่งหลังการฝึกอบรมฯ ชาวสวนฯ ยังได้ยอดพันธุ์ทุเรียนและต้นตอกลับไปซัอมมือที่บ้านอีกคนละ ๕ ต้น

๔.๔ การฝึกอบรม “ค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์”

สืบเนื่องจากการฝึกอบรมการขยายพันธุ์ทุเรียนดังกล่าว ศูนย์ฯ ได้รับการร้องขอให้จัดฝึกอบรมหลักสูตรสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช “ค่ายเด็กน้อยนักอนุรักษ์” ให้กับนักเรียนบางอ้อยช้าง โดย ผู้อำนวยการโรงเรียนได้นำนักเรียนมาอบรมที่ศูนย์ฯ รวม ๒ วัน ซึ่งผลของการฝึกอบรมฯ ในภาพรวมพบว่า วิธีการและรูปแบบของกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างเนื้อหาสาระเรื่องทุเรียนอนุรักษ์ฯ ไปพร้อม ๆ กับเกมส์

สนทนากาการที่สนุกสนานมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดแรงบันดาลใจและความรักแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งเด็กนักเรียน อาจารย์ ผู้ติดตาม และผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และเกิดมุมมองใหม่ เพิ่มทัศนคติใหม่ในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ซึ่งคิดว่าจะนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์พืชพรรณอย่างยั่งยืนและส่งผลประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

สรุปผลการดำเนินงานและคำแนะนำ

นอกจากได้ดูแลรักษาแปลงอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์ไม้ผล และพืชพื้นเมืองดั้งเดิมที่ปลูกรวบรวมและเก็บอนุรักษ์ภายในศูนย์ฯ รวม ๔ แปลง และมีการอบรมเยาวชนในพื้นที่ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชแล้ว แต่เนื่องจากในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ศูนย์ฯ มีกิจกรรมเร่งด่วนเสริม จึงทำให้ในปีนี้ศูนย์ฯ บรรลุผลสำเร็จเพิ่มเติมจากเดิมสรุปได้ดังนี้

๑) ได้ร่วมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนองพระราชดำริสำเร็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในการขยายพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีที่เก็บรวบรวมไว้ที่ศูนย์ฯ คืนถิ่นให้กับเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพื้นที่ประสบอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ และทำให้ทุเรียนของจังหวัดนนทบุรีเสียหายกว่า ๙๘% โดยมีการขยายพันธุ์ทุเรียนสายพันธุ์นนทบุรีที่รวบรวมไว้ที่ศูนย์ฯ ส่งคืนเกษตรกร จำนวน ๒๕,๐๐๐ ต้น โดยในเบื้องต้น สำเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้พระราชทานคืนให้กับเกษตรกรด้วยพระองค์เอง ณ พระตำหนักสวนปทุม จังหวัดนนทบุรี ในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๕๐๐ ต้น และมีแผนจะส่งเองครบในจำนวนที่เหลือภายในเดือนกันยายน ๒๕๕๕

๒) สามารถรักษาพันธุ์ทุเรียนจากจังหวัดนนทบุรีไม่ให้สูญพันธุ์อันเนื่องมาจากปัญหาอุทกภัย จำนวน ๑๖ สายพันธุ์ ได้แก่ สวานน้อยเรื่องงาม, กบจำปา, เจ้าเงาะ, กบตาเหมย, กระจุมสีนาค, กบสีนวล, กบตาเต่า, แดงรัศมี, แดงรัศมี (สว่างจิตร์), กระจุมเนื้อเหลือง, กบพวง, ทองย้อยฉัตร, กำป็นเจ้ากรม, ลวงหางสิงห์, กบหัวสิงห์, กระจุมเขียว โดยทำการเก็บกักก่อนที่จะเกิดมหาอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ โดยทุเรียนที่เก็บกักทั้งใน ๑๖ พันธุ์ดังกล่าว ได้นำส่งคืนให้กับเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี ไปปลูกคืนถิ่นในพื้นที่ที่เรียบร้อยแล้ว และนอกจากนี้ยังได้เก็บอนุรักษ์พันธุ์ดังกล่าวไว้ในแปลงรวบรวมอนุรักษ์พันธุ์กรรมที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี อีกด้วย

๓) ได้เครือข่ายการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี สืบเนื่องจากศูนย์ฯ ได้เข้าไปอบรมการขยายพันธุ์ทุเรียนให้กับเกษตรกร ในพื้นที่ ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ นั้น คณะครูโรงเรียนบางอ้อยช้าง สนใจที่จะน่านักเรียนมาเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตร ค่ายเด็กนอญนกออนุรักษ์ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี จัดประจำ และเป้าหมายจะเป็นเยาวชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียงศูนย์ฯ เป็นหลัก การอบรมให้กับเยาวชนโรงเรียนบางอ้อยช้าง จ.นนทบุรี ในครั้งนี้ จึงเป็นผลสำเร็จที่ศูนย์ฯ ภาคภูมิใจ ที่สามารถขยายเป้าหมายนกออนุรักษ์เพิ่มเติมจากเป้าหมายที่วางไว้เฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียงศูนย์ฯ เท่านั้น

๔) การจัดงานมหกรรมชิมทุเรียนพันธุ์โบราณ และพันธุ์หายาก ซึ่งศูนย์ฯ ได้ริเริ่มจัดภายใต้แนวคิดที่จะเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับทราบถึงพระอัจฉริยภาพของ ๒ พระองค์ท่านที่ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ ในปี ๒๕๕๕ ศูนย์ฯ ได้จัดชิมเป็นครั้งที่ ๒ และในปี นี้ ศูนย์ฯ ได้จัด ๒ สถานที่ คือ ร่วมกับจังหวัดจันทบุรี ในงานมหกรรมทุเรียนโลก ระหว่างวันที่ ๔-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕ และที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐

พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผลสำเร็จที่เกิดจากการจัดงานในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการเทิดพระเกียรติโดยตรงแล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้กระแสรอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนต้นตัวทั่วประเทศ จะเห็นได้จากมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมแปลงอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนเพิ่มขึ้นมาก และมีผู้เข้าร่วมชมทุเรียนมากกว่า ๒๐ จังหวัด

การนำไปใช้ประโยชน์

๑. พันธุ์ทุเรียนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี รวบรวมไว้ได้นำไปใช้ประโยชน์โดยการส่งกลับคืนสู่พื้นที่จังหวัดนนทบุรี ได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีส่วนทำให้ความหลากหลายของทุเรียนจังหวัดนนทบุรียังคงอยู่ และจังหวัดนนทบุรียังคงได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนดั้งเดิม

๒. เทคโนโลยีการขยายพันธุ์ทุเรียน ได้นำไปถ่ายทอดและขยายผลให้กับเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดนนทบุรี สามารถที่จะดำเนินการได้

๓. แนวคิดในเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ได้รับการขยายผลอย่างชัดเจนจากการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ได้เปิดให้มีการชมทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ และหลังจากการเกิดน้ำท่วมที่ทำให้ทุเรียนตายและหายไปจากจังหวัดนนทบุรีจะเห็นได้จาก ผลสะท้อนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีสัมผัสได้ ได้แก่ การขอเข้ามาประสานงานในการขอซื้อต้นพันธุ์ ขอดูงานแปลงทุเรียน และขอร่วมทำงานวิจัยเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างชัดเจน

๔. ทุเรียน ๑๖ พันธุ์ ที่ได้รับการเก็บกู้ไม่สูญพันธุ์ และได้รับการขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณ และได้ใช้ในการปลูกเก็บรักษาเพิ่มเติมที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

๕. เกษตรกรจังหวัดนนทบุรีที่ได้รับพระราชทานต้นทุเรียนจากพระหัตถ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยตรง จึงเชื่อได้ว่าเกษตรกรที่มารับพระราชทานพันธุ์ในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ จะนำต้นพันธุ์ไปปลูกและอนุรักษ์ต่อจนถึงชั่วลูกชั่วหลานต่อไปอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก
ประมวลภาพกิจกรรม
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ภาพชุดที่ ๑ วันที่ ๑๕-๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ทีมงานศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ร่วมกับ เกษตรกร และคณะผู้ประสานโครงการอนุรักษ์ฯ (อพ.สธ.) เดินทางเข้าพื้นที่สวนทุเรียนเพื่อเก็บก๊วยอดพันธุ์ก่อนน้ำจะเข้าท่วมและทุเรียนเสียหาย ยืนยันตายมากกว่า ๘๘% เกษตรกรผู้เสียหาย ๘๑๓ ราย

วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ ทีมงานเก็บก๊วยอดพันธุ์เดินทางเข้าสวน

สภาพภายในร่องสวนทุเรียนวันที่ ๑๕ ต.ค.๒๕๕๔ ก่อนน้ำท่วมใหญ่

การเดินทางเก็บยอดทุเรียนสวนลุงเหลียว เล็กประพันธ์ ๒/๑ หมู่ที่ ๑ ต.วัดชะลอ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ต้องใช้เรือเป็นตัวช่วย

ภาพชุดที่ ๒ กิจกรรมการผลิตพันธุ์ทุเรียนโบราณหายากส่งโครงการกวีกฤตสวนไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่
ประสบปัญหาอุทกภัย จังหวัดนนทบุรี ปี ๒๕๕๕

เตรียมต้นตอ โดยใช้ต้นตอพันธุ์พื้นเมือง

เสียบยอดพันธุ์ทุเรียนโบราณหายาก รุ่นแรก
เมื่อวันที่ ๑๓ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

นำทุเรียนที่เสียบยอดแล้วเข้ากระโจมพลาสติก 20 วัน

ย้ายทุเรียนลงถุงขนาด ๙ x ๑๑ นิ้ว และบำรุงรักษา ๕-๖ เดือน

ภาพชุดที่ ๓ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน การรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนและเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ภายใต้โครงการกวีวิฤตสวนไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๕ ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

อธิบดีฯ รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ผอ.สถาบันวิจัยพืชสวน และคณะแปลงข่าวการผลิตพันธุ์ทุเรียนโบราณคินถิ่น จ.นันทบุรีตามโครงการกวีวิฤตฯ

อธิบดีฯ เกษตรกร ผู้สื่อข่าวและคณะข้าราชการกรมวิชาการเกษตรร่วมถ่ายรูปแปลงรวบรวมพันธุ์ทุเรียนโบราณโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ (อพ.สธ.)

ทุเรียนชุดเก็บก๊วยอดพันธุ์วันที่ ๑๕-๑๖ ต.ค.๕๔ ก่อนน้ำท่วมใหญ่ นำเสนอด้านหน้าเวทีแปลงข่าว ๑๖ พันธุ์

เกษตรกรตัวแทนรับพันธุ์ทุเรียนคินถิ่นเป็นปฐมฤกษ์

พันธุ์พืชสวนส่งพระตำหนักเมื่อ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ ทุเรียน จำนวน ๒๕ พันธุ์ ๕๖ ต้น

พันธุ์ทุเรียนส่งเพื่อปลูกแปลงพระตำหนักบ้านสวนปทุม เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๕๔ พันธุ์ ๑๐๘ ต้น

ภาพชุดที่ ๔ กิจกรรมฝึกอบรมสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักความห่วงหาพันธุ้เรียน “ค่ายเด็กน้อยนักรักษ์”

ผอ.ศุภย์วิชัยพิชสวนจันทบุรี นายสมบัติ ตงเต้า
กล่าวเปิดการอบรมฯ ปลุกจิตสำนึกเยาวชน
ค่ายเด็กน้อยนักรักษ์วันที่ ๒๐-๒๑ มี.ค. ๒๕๕๕

คณะนักเรียนและอาจารย์ ร.ร.วัดบางอ้อยช้าง ฟังบรรยาย
การเสียบยอดทุเรียน ณ อาคารฝึกอบรมฯ ศวส.จันทบุรี

นันทนาการเพื่อผ่อนคลาย ให้เด็ก ๆ ได้สาระ
และสลับกับความสนุกสนาน

ผอ.ศุภย์ฯ มอบรางวัลพันธุ์ทุเรียนหายากให้กับ
ขวัญใจประจำรุ่น

ภาพชุดที่ ๕ กิจกรรม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พระราชทานทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิม โบราณให้แก่เกษตรกร ชาวสวนนนท์ฯ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร คณะข้าราชการกรมวิชาการเกษตร และกิจกรรมปลูกทุเรียนพันธุ์โบราณแปลง พระตำหนักบ้านสวนปทุม

ภาพชุดที่ ๒ มหกรรมชิมทุเรียนสายพันธุ์ต่างๆ โดยใช้ผลผลิตจากแปลงรวบรวมพันธุ์ฯ โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ (อพ.สธ) ณ อาคารท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ตารางที่ ๑ แสดงข้อมูลการเจริญเติบโตทุเรียนแปลง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี พื้นที่ ๑๐ ไร่ ๑๐๑ สายพันธุ์ ๓๑๗ ต้น

ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)	ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)	ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)
๑	พวงมณี	๕๖	๕.๘	๒๐	ก้านยาววัดสัก	๑๐๐.๑๗	๖.๒๕	๓๙	ชายมิ่งคุณ	๑๐๐	๖.๙
๒	กบเจ้าคุณ	๙๐	๘.๔	๒๑	ก้านยาวสีนาค	๑๐๙	๖.๗	๔๐	ชาเรียน	๑๐๙	๘.๕
๓	กบชายน้ำ	๒๒	๒.๙	๒๒	ก้านสั้น	๕๒	๕.๗	๔๑	ดาวกระจาย	๘๓.๖๗	๖.๓
๔	กบดำ	๘๑.๓๓	๖.๘๗	๒๓	การะเกด	๖๐	๕	๔๒	ต้นตอ	๔๐.๕๗	๔.๙
๕	กบตาหุ้ม	๑๕๖	๗.๕๓	๒๔	กำปันทำ	๖๓.๕	๖.๒๘	๔๓	ต้นใหญ่	๙๔.๖๗	๗.๖
๖	กบทองคำ	๑๔๗.๕	๗.๗๕	๒๕	กำปันทิม	๑๓๐	๖.๙๕	๔๔	ตอสามเส้า	๕๔.๕	๔.๕
๗	กบมังกร	๙๑.๖๗	๗.๔๓	๒๖	กำปันทาแพ	๕๕.๖	๖.๑	๔๕	ตะพานน้ำ	๑๖๐.๓๓	๖.๙๓
๘	กบแม่เฒ่า	๑๓๐	๗.๗	๒๗	กำปันทยาวสีทอง	๖๔	๗.๐	๔๖	ทองก้อน	๑๔๔	๖.๐
๙	กบรัศมี	๘๖	๕.๓๕	๒๘	กำปันทเหลือง	๘๙	๖.๐	๔๗	ทองคำ	๗๐	๖.๘
๑๐	กบวัดกล้วย	๗๙	๔.๖๗	๒๙	ข้าวติด	๖๒	๓.๒	๔๘	ทองแดง	๘๔	๗.๐
๑๑	กบสีนาค	๑๑๕	๖.๑๕	๓๐	ขุนทอง	๑๔๗	๘.๒๕	๔๙	ทองนพคุณ	๖๓	๖.๒
๑๒	กบสุวรรณ	๙๑.๓๓	๕.๘๓	๓๑	จอกลอย	๖๕	๖.๕	๕๐	ทองเพ็ง	๙๑.๕	๗.๖๗๕
๑๓	กบหน้าศาล	๑๓๔.๗๕	๖.๕๕	๓๒	จำปา	๕๘.๕	๕.๘๕	๕๑	ทองม้วน	๑๑๒	๔.๕
๑๔	กบหลังวิหาร	๙๔	๔.๙	๓๓	ฉัตรสีทอง	๗๘	๖.๘๕	๕๒	ทองย้อย	๑๐๐	๖.๐
๑๕	กระดุมทอง	๘๐.๓๓	๖.๒๑	๓๔	ชมพูปาน	๗๐.๕	๕.๘๕	๕๓	ทองย้อยฉัตร	๔๑	๘.๒
๑๖	กระเทยเนื้อขาว	๑๑๑	๘.๓	๓๕	ชมพูศรี	๕๓	๕.๑๕	๕๔	ทองสุข	๓๗	๓.๒๓
๑๗	กระเทยเนื้อแดง	๑๒๐	๖.๔	๓๖	ชะนี	๑๐๓.๘๓	๖.๖๘	๕๕	ทองหยิบ	๙๔	๘.๗
๑๘	กระปุกทองดี	๖๕.๖๗	๖	๓๗	ชะนีต่อข้าวติด	๖๔	๗.๔	๕๖	ทองใหม่	๗๕	๖.๐
๑๙	ก้านยาว	๗๒.๖๗	๕.๓๒	๓๘	ชามะไฟ	๑๑๒.๖๗	๖.๒๓	๕๗	ทับทิม	๑๓๑	๗.๓๑

ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)	ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)	ที่	พันธุ์	เส้นรอบวง เฉลี่ย (cm)	ความสูงต้น เฉลี่ย (m)
๕๘	ทุเรียนนก	๒๘๙.๓๓	๒.๐	๗๓	เมล็ดฝ้ายน	๙๘	๖.๐	๘๘	สีทอง	๑๐๐	๖.๕
๕๙	ทุลถวาย	๖๘	๔.๙	๗๔	เมล็ดพงษ์พันธ์	๗๐	๕.๕	๘๙	หมอนข้าง	๑๑๖.๕	๗.๖
๖๐	ธรณีไหว	๑๖๐	๗.๐	๗๕	เมล็ดลิบแล	๘๙	๘.๗	๙๐	หมอนทอง	๑๐๗.๓๐	๖.๗๗
๖๑	นกหีบ	๑๕๘.๓๓	๖.๕๗	๗๖	เมล็ดลิบ	๕๒	๔.๓	๙๑	หลงลิบแล	๗๕	๘.๐
๖๒	นมสวรรค์	๑๖๐	๘.๐	๗๗	เมล็ดสม	๙๓	๘.๐	๙๒	ห้าลูกไม่ถึงฝัว	๘๒	๔.๙
๖๓	เนื้อเหลือง	๙๘	๗.๙	๗๘	เมล็ดอารีย์	๘๕.๓๓	๖.๗๓	๙๓	เหลืองทอง	๗๕	๖.๐
๖๔	บางกอก	๗๕	๖.๙	๗๙	ไม่มีชื่อพันธุ์	๙๘	๖.๐	๙๔	อิงอน	๔๗.๕	๔.๔๕
๖๕	ปิ่นทอง	๘๙.๓๓	๖	๘๐	ย่ามะหวาด	๑๐๖.๖๗	๖.๑	๙๕	อีทุย	๑๘๑	๘.๓
๖๖	ฝอยทอง	๑๔๖.๖๗	๘.๑	๘๑	ยินดี	๑๕๒	๗.๔	๙๖	อีลิบ	๑๐๖.๕	๖.๒๕
๖๗	พวงมณี	๑๒๘.๗๑	๖.๙๗	๘๒	ลวงทอง	๘๐	๗.๑	๙๗	อีหนัก	๗๘	๗.๐
๖๘	พีกทอง	๗๖	๕	๘๓	ลำเจียก	๕๙	๕.๗๓	๙๘	ไอ้วงยาว	๕๐	๕.๙
๖๙	มะนาว	๒๔	๔.๐	๘๔	สาเก	๔๗	๖.๘	๙๙	ไอ้เม่น	๙๕	๗.๔๕
๗๐	เมล็ดกระเทย	๕.๒	๐.๕	๘๕	สาริกา	๕๔.๕	๕.๔๕	๑๐๐	เจ้าเงาะ	๔	๑.๐
๗๑	เมล็ดคชสาร	๘๓.๕	๗.๓	๘๖	สาวชมเห็ด	๑๓๐	๗.๒๗๕	๑๐๑	สาวน้อยเรือนงาม	๔.๒	๑.๐
๗๒	เมล็ดในยายปราง	๔๑	๔.๐	๘๗	สาวใหญ่	๑๑๐	๗.๖		รวม ๓๑๗ ต้น	๙๒.๒๙	๖.๔

ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนแปลงโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ที่	พันธุ์	สีเนื้อ	รสชาติ			ลักษณะเนื้อ		กลิ่น	หมายเหตุ
			หวาน	มัน	ความขม	ละเอียด	เหนียว		
๑	ทองใหม่	เหลือง	น้อย	น้อย	น้อย	กลาง	กลาง	จุน	
๒	ฉัตรสีทอง	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	
๓	ปิ่นทอง	เหลืองอ่อน	กลาง	กลาง	ไม่ขม	กลาง	กลาง	อ่อน	
๔	ทองก้อน	เหลืองอ่อน	มาก	กลาง	ไม่ขม	มาก	น้อย	อ่อน	
๕	นมสวรรค์	เหลือง	กลาง	กลาง	กลาง	น้อย	กลาง	กลาง	
๖	เนื้อเหลือง	เหลืองอ่อน	กลาง	มาก	ไม่ขม	กลาง	กลาง	กลาง	
๗	ต้นใหญ่	เหลือง	น้อย	น้อย	น้อย	กลาง	น้อย	อ่อน	
๘	กบเจ้าคุณ	เหลือง	น้อย	น้อย	ไม่ขม	กลาง	ไม่เหนียว	อ่อน	
๙	กบตาท้วม	เหลือง	มาก	น้อย	ไม่ขม	น้อย	น้อย	อ่อน	
๑๐	จอกลอย	เหลือง	มาก	น้อย	ไม่ขม	น้อย	น้อย	อ่อน	
๑๑	ย่ามะหวาด	เหลือง	น้อย	น้อย	ไม่ขม	มาก	น้อย	อ่อน	
๑๒	กำปิ่นเนื้อเหลือง	เหลืองอ่อน	มาก	น้อย	ไม่ขม	มาก	น้อย	จุน	
๑๓	ดาวกระจาย	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	น้อย	กลาง	อ่อน	
๑๔	กบวัดกล้วย	เหลือง	กลาง	น้อย	น้อย	น้อย	กลาง	กลาง	
๑๕	ชายมังคุด	เหลือง	กลาง	กลาง	กลาง	น้อย	กลาง	กลาง	
๑๖	กบมังกร	เหลืองอ่อน	น้อย	น้อย	ไม่ขม	มาก	น้อย	จุน	
๑๗	กระดุมทอง	เหลืองอ่อน	กลาง	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	
๑๘	ชายมะไฟ	เหลืองส้ม	กลาง	กลาง	มาก	มากที่สุด	มาก	จุน	
๑๙	ชมพู่ศรี	เหลืองส้ม	มาก	มาก	น้อย	กลาง	มาก	อ่อน	
๒๐	กบรัศมี	เหลือง	น้อย	น้อย	มาก	กลาง	กลาง	จุน	
๒๑	ตะพานน้ำ	เหลือง	น้อย	กลาง	น้อย	กลาง	น้อย	จุน	
๒๒	กบลำเจียก	เหลืองอ่อน	น้อย	มาก	ไม่ขม	มาก	น้อย	จุน	
๒๓	สมชมฟ้าทอง	เหลือง	กลาง	มาก	ไม่ขม	มาก	น้อย	อ่อน	
๒๔	เมล็ดสม	เหลือง	มาก	กลาง	ไม่ขม	มาก	กลาง	อ่อน	
๒๕	กบดำ	เหลือง	น้อย	น้อย	ไม่ขม	กลาง	กลาง	อ่อน	
๒๖	ลวงทอง	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	กลาง	
๒๗	กบสีนาก	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	
๒๘	ทับทิม	เหลืองอ่อน	มาก	มาก	ไม่ขม	มาก	กลาง	อ่อน	
๒๙	กบตาขำ	เหลือง	น้อย	มาก	ไม่ขม	กลาง	กลาง	อ่อน	
๓๐	ชะนี	เหลืองส้ม	กลาง	มาก	ไม่ขม	กลาง	มาก	กลาง	
๓๑	หมอนช้าง	เหลืองส้ม	น้อย	น้อย	ไม่ขม	มาก	ไม่เหนียว	กลาง	
๓๒	กบทองเพ็ง	เหลืองส้ม	กลาง	น้อย	ไม่ขม	น้อย	น้อย	อ่อน	

ที่	พันธุ์	สีเนื้อ	รสชาติ			ลักษณะเนื้อ		กลิ่น	หมายเหตุ
			หวาน	มัน	ความขม	ละเอียด	เหนียว		
๓๓	ก้านยาว	เหลืองอ่อน	กลาง	กลาง	ไม่ขม	มาก	ไม่เหนียว	อ่อน	
๓๔	รากขาXMT	เหลืองส้ม	น้อย	มาก	ไม่ขม	หายาบ	ไม่เหนียว	อ่อน	
๓๕	เมล็ดฝ้ายน	เหลืองส้ม	มาก	น้อย	ไม่ขม	กลาง	กลาง	อ่อน	
๓๖	กบสุวรรณ	เหลือง	กลาง	กลาง	ไม่ขม	กลาง	กลาง	อ่อน	
๓๗	สาวชมเห็ด	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	กลาง	กลาง	กลาง	
๓๘	ก้านยาวสีนาค	เหลืองส้ม	น้อย	มาก	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	
๓๙	ฝอยทอง	เหลือง	มาก	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	
๔๐	กบหน้าศาล	เหลือง	น้อย	มาก	ไม่ขม	มาก	น้อย	กลาง	
๔๑	ต้นสามเส้า	เหลือง	น้อย	น้อย	ไม่ขม	กลาง	น้อย	ฉุน	
๔๒	การะเกด	เหลือง	น้อย	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	กลาง	
๔๓	กระเทยเนื้อขาว	ขาว	มาก	กลาง	ไม่ขม	กลาง	กลาง	กลาง	
๔๔	กำปันเดิม	เหลืองอ่อน	น้อย	ไม่มัน	มาก	กลาง	น้อย	อ่อน	
๔๕	ไอ้เม่น	เหลือง	กลาง	กลาง	ไม่ขม	มาก	น้อย	อ่อน	
๔๖	หมอนทอง	เหลือง	มาก	กลาง	ไม่ขม	กลาง	น้อย	อ่อน	

ตารางที่ ๓ การเจริญเติบโตพืชสกุล Gacinia แปลงโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.พธ) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ลำดับ	ชนิดพืช	ขนาดเส้นรอบวง (ซม.)	ความสูง (เมตร)
๑.	พวา	๘๐	๑๔
๒.	มะพูด	๗๐	๑๐
๓.	ชะมวง	๗๓	๑๒
๔.	ตะลิง	๔๘	๔
๕.	คลอแลน	๗๗	๘
๖.	สำโรง	๗๕	๗
๗.	กระเบา	๖๙	๑๒
๘.	ลูกหว้า	๗๓	๑๔
๙.	มะม่วงป่า	๖๕	๗
๑๐.	มะขามป้อม	๘๑	๑๕
๑๑.	ประคู้ส้ม	๗๔	๑๔
๑๒.	กระท้อนป่า	๑๔๐	๒๐
๑๓.	มังคุด	๓๔	๕
	เฉลี่ย	๗๓.๗๗	๑๐.๙๒

ตารางที่ ๔ การเจริญเติบโตพันธุ์พืชพื้นที่น้ำท่วมในเขตปริมณฑล แปลงโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.พธ) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี

ลำดับ	ชนิดพืช	ขนาดเส้นรอบวง (ซม.)	ความสูง (เมตร)
๑.	ลูกหยี	๗๕	๔.๒
๒.	ขนุน	๗๒	๖
๓.	ชมพู่	๘๑	๗
๔.	มะเฟือง	๖๙	๔.๖
๕.	มะพุด	๔๘	๒.๕
๖.	กระท้อน	๑๑๕	๘.๔
๗.	มะขามเทศ	๗๕	๕.๓
	เฉลี่ย	๗๖.๔๓	๕.๕๗

ตารางที่ ๕ รายชื่อพันธุ์ทุเรียนส่งพระตำหนักบ้านสวนปทุมเพื่อพระราชทานให้เกษตรกรชาวสวนนนทบุรี
(วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕)

ที่	พันธุ์	จำนวนต้น	ที่	พันธุ์	จำนวนต้น
๑	กบชายน้ำ	๒		ชายมังคุด	๒
๒	กบตาขำ	๒	๑๓	ทุลถวาย	๕๒
๓	กบตาเพ็ง	๒	๑๔	จรณีไหว	๒
๔	กบทองคำ	๑๐๒	๑๕	นกหยิบ	๑๕๒
๕	กบมังกร	๒	๑๖	ฝอยทอง	๒
๖	กบแม่แต่ม่า	๒	๑๗	เมลิ็ดในยายปราง	๑๐
๗	กบสีนาก	๑๐๐	๑๘	ย่ามะหวาด	๒
๘	กระเทยเนื้อขาว	๒	๑๙	ลวงทอง	๑๐๒
๙	ก้านยาวสีนาก	๒	๒๐	สาวชมเห็ด	๒
๑๐	ก้านแดง	๒	๒๑	หมอนข้าง	๒
๑๑	จอกลอย	๒	๒๒	ห้าลูกไม่ถึงฝัว	๒
๑๒	ฉัตรสีทอง	๒		รวม	๕๕๒ ต้น

ตารางที่ ๖ รายชื่อพันธุ์พืชส่งพระตำหนักบ้านสวนปทุมเพื่อนำปลูกซ่อมต้นตายจากความเสียหายน้ำท่วมใหญ่
ปี ๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔

ชนิดพืช	พันธุ์	จำนวนต้น	ชนิดพืช	พันธุ์	จำนวนต้น
๑. มังคุด	พื้นเมือง	๓๐	๔. ทุเรียน		
๒. ลองกอง	ต้นหยง	๑๐	๔.๑๐	จันทบุรี ๓	๒
๓. เงาะ	น้ำตาลกรวด+โรงเรียน	๔	๔.๑๑	หมอนทอง	๑๐
๔. ทุเรียน		๕๔	๔.๑๒	พวงมณี	๒
	จอกลอย	๒	๔.๑๓	กำปันทวี	๒
	เม็ดในยายปราง	๕	๔.๑๔	ลวง	๒
	ห้าลูกไม่ถึงฝั้ว	๒	๔.๑๕	ทองย้อย	๒
	มะหวาด	๒	๔.๑๖	กระดุม	๒
	กบแม่เฒ่า	๒	๔.๑๗	ชนะนี้	๒
	การระเกด	๒	๔.๑๘	หลงลับแล	๒
	นวลทองจันทร์	๒	๔.๑๙	ทุเรียนดอกแดง	๒
	จันทบุรี ๑	๒	๔.๒๐	กบแม่เฒ่า	๒
	จันทบุรี ๒	๒	๔.๒๑	นกหยิบ	๓

ตารางที่ ๗ รายชื่อพันธุ์ทุเรียนโบราณส่งปลูกแปลงพระตำหนักบ้านสวนปทุม เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

ลำดับที่	ชื่อพันธุ์	จำนวนต้น	ลำดับที่	ชื่อพันธุ์	จำนวนต้น	ลำดับที่	ชื่อพันธุ์	จำนวนต้น
๑	กบจำปา	๒	๑๙	กระดุมสีนาค	๒	๓๕	แดงรัศมี	๒
๒	กบชาน้ำ	๒	๒๐	กระเทยเนื้อขาว	๒	๓๖	แดงรัศมี (สว่างจิตร)	๒
๓	กบดำ	๒	๒๑	กระเทยเนื้อเหลือง	๒	๓๗	ทองย้อยฉัตร	๒
๔	กบตาขำ	๒	๒๒	กำนยาวสีนาค	๒	๓๘	ทองสุก	๒
๕	กบตาเต่า	๒	๒๓	การเกด	๒	๓๙	ทูลถวายเป็น	๒
๖	กบตาเพ็ง	๒	๒๔	กำปันทวี	๒	๔๐	ธรรณีไหว	๒
๗	กบตาเหมย	๒	๒๕	กำปันทวีแดง	๒	๔๑	นกหยิบ	๒
๘	กบทองคำ	๒	๒๖	กำปันทวีเจ้ากรม	๒	๔๒	เม็ดในยายปราง	๒
๙	กบพวง	๒	๒๗	กำปันทวีขาว	๒	๔๓	ย่ามะหวาด	๒
๑๐	กบมังกร	๒	๒๘	กำปันทวีเหลือง	๒	๔๔	ยีนดี	๒
๑๑	กบแม่เฒ่า	๒	๒๙	จำปา	๒	๔๕	ลวงทอง	๒
๑๒	กบวัดกล้วย	๒	๓๐	เจ้าเงาะ	๒	๔๘	สาวน้อยเรือนงาม	๒
๑๓	กบสีนวล	๒	๔๖	ลวงทางสิงห์	๒	๔๙	หมอนข้าง	๒
๑๔	กบสีนาค	๒	๔๗	สาวชมเห็ด	๒	๕๐	ห้าลูกไม่ถึงฝั้ว	๒
๑๕	กบหน้าศาล	๒	๓๑	ฉัตรสีทอง	๒	๕๑	อึ้งอน	๒
๑๖	กบหัวสิงห์	๒	๓๒	ชมพูศรี	๒	๕๒	อีลีบ	๒
๑๗	กระดุมเขียว	๒	๓๓	ชายมะไฟ	๒	๕๓	ไอ้ใหม่	๒
๑๘	กระดุมทอง	๒	๓๔	ชายมังคุด	๒	๕๔	กำนยาว	๒
							รวม ๕๔ พันธุ์	๑๐๘ ต้น

